

Організація освітнього процесу в закладах вищої освіти України з використанням технологій дистанційного навчання

Конопляник Леся Миколаївна¹, Пришупа Юлія Юріївна²,
Коваленко Ольга Олександрівна³

Опубліковано	Секція	УДК
09.03.2023	Освіта/Педагогіка	37:004(477)

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7743250>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розглядаються проблеми організації дистанційного навчання з точки зору педагогічної теорії та практики, а також з урахуванням сучасних технологічних та методичних можливостей. Особлива увага приділяється впровадженню інтерактивних методів, які дозволяють ефективно використовувати можливості цифрових технологій та підвищувати якість навчання. Аналізуються проблеми, пов'язані з оцінюванням досягнень студентів в умовах дистанційного навчання, та пропонуються методики й інструменти для ефективного контролю знань студентів. Також у статті надається низка рекомендацій щодо організації взаємодії між студентами й викладачами в умовах дистанційного навчання та забезпечення доступу до необхідних ресурсів та інфраструктури.

Ключові слова: навчальний процес, цифрові технології, дистанційне навчання, онлайн-навчання, онлайн-платформа.

Organization of the Educational Process in Ukrainian Higher Education Institutions Using Distance Learning Technologies

Annotation. This article is devoted to the study of the organization of distance learning in Ukrainian higher education institutions (HEIs). The article examines the use of online platforms, electronic textbooks, and other interactive tools that help students receive quality education using modern technologies. The methods of checking students' academic performance, which provide an objective assessment of the knowledge, are investigated. The article also analyzes the advantages and disadvantages of using electronic textbooks and focuses on the interactivity of the educational process. In particular, the authors describe the effectiveness of interactive teaching methods, such as online discussions, group work, video

¹ кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов і перекладу, факультет лінгвістики та соціальних комунікацій Національний авіаційний університет, проспект Любомира Гузара, 1, Київ, Україна, 03058, <https://orcid.org/0000-0002-3244-1965>

² кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов і перекладу, факультет лінгвістики та соціальних комунікацій Національний авіаційний університет, проспект Любомира Гузара, 1, Київ, Україна, 03058, <https://orcid.org/0000-0002-5617-4152>

³ викладач кафедри англійської мови технічного спрямування №2, філологічний факультет Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського", проспект Перемоги, 37, корпус 7, Київ, Україна, 03056, <https://orcid.org/0000-0003-4781-8611>

lectures, and others. An important component of distance learning is monitoring the quality of education, which allows timely identification and resolution of problems related to the quality of the learning process. The article also discusses the experience of using distance learning in the context of military conflict, in particular, in the example of Ukraine. The authors analyze the difficulties and opportunities that arise in this regard and offer solutions that help improve the learning process in a conflict situation. By analyzing various studies in the field of distance learning, the authors put forward a number of unresolved issues that require further research. The article discusses the problems of organizing distance learning in Ukrainian higher education institutions, the peculiarities of using electronic textbooks, and methods of checking students' academic performance during distance learning. The interactivity of the educational process is described and the role of online knowledge monitoring tools in improving the quality of distance learning is highlighted. The findings of the study showed that distance learning is a promising area of higher education development, but requires careful training of teachers and students, a responsible approach to the choice of teaching methods, and knowledge monitoring tools.

Keywords: educational process, digital technologies, distance learning, online learning, online platform.

Вступ

Дотепер все ще актуальною темою для українських закладів вищої освіти (ЗВО) залишається організація дистанційного навчання. У зв'язку зі стрімким розвитком інформаційних технологій та появою нових форм освіти, відкриваються й нові можливості для студентів і викладачів. Дистанційне навчання є зручним й ефективним способом отримання знань, який дозволяє здобувати їх в будь-якому місці та в будь-який час [11].

Одним із основних аспектів організації цієї форми освіти є технічна підтримка. Українські ЗВО докладають значних зусиль для розвитку технічної інфраструктури, з метою забезпечення ефективної роботи дистанційних платформ та надання доступу до необхідного обладнання та програмного забезпечення. Багато ЗВО також організують доступ до електронних бібліотек та інших ресурсів для самостійного навчання [6, с. 22].

Іншим важливим аспектом є розробка й впровадження нових дистанційних курсів, які б відповідали вимогам сучасної освіти та забезпечували високу якість навчання, що є одним із напрямків активної роботи українських ЗВО над покращенням освітнього процесу. Такі курси часто мають інтерактивний характер, що дозволяє студентам продуктивно взаємодіяти з викладачами та іншими студентами. Важливою складовою успішної організації онлайн-навчання є відповідна підготовка викладачів. Вони повинні вміти ефективно користуватися цифровими технологіями, створювати та викладати онлайн-курси, оцінювати роботу студентів та надавати їм необхідну допомогу та консультації. Тому підтримка та навчання працівників освіти є одним із пріоритетів сучасних українських ЗВО [7].

Серед викликів при впровадженні дистанційного навчання є забезпечення якості освіти та контроль знань студентів. З цією метою використовуються різноманітні форми оцінювання, такі як онлайн-тести, домашні завдання, письмові роботи тощо. Важливою складовою також є забезпечення доступу до інформації про студентів та їхні успіхи в навчанні [19].

Онлайн-навчання має свої переваги та недоліки. Воно дозволяє студентам вчитися в зручний для них час та в будь-якому місці, що особливо важливо для тих, хто працює або має інші обмеження. Однак, така форма освіти може бути менш

ефективною для тих, хто потребує більшої взаємодії з викладачами та іншими студентами.

Його інтеграція дає можливість розвивати інноваційні методи навчання, покращувати доступ до освітніх ресурсів та забезпечувати більш гнучкий режим навчання для студентів. Однак, важливо зважати й на недоліки цієї форми освіти та постійно вдосконалювати технічну інфраструктуру й методика, щоб забезпечити якість освіти та контроль знань студентів [8].

У своїй статті А. Oleksienko, L. Kotendzhy, Y. Kyrylova, V. Kaminskyu та O. Viesova [1] роблять огляд літератури про організацію дистанційного навчання в українських вищих навчальних закладах. Особливу увагу вони приділяють результативній організації освітнього процесу за допомогою сучасних технологій, зокрема використання електронних підручників та інтерактивних методів навчання. О. Осередчук у своїй роботі [12] досліджує методи організації моніторингу академічної успішності студентів. Автор акцентує на проблемі ефективності онлайн тестування. У статті М. Sherman, E. Puhovskiy, Y. Kambalova та I. Kdyrova [2] розкривають питання подальшого розвитку дистанційної освіти в Україні. Ними розглянуто перспективи й основні вектори впровадження дистанційних освітніх технологій. О. Башманівський та К. Яриновська [3] опрацьовують проблему мотивації студентів під час навчання онлайн. Автори перелічують основні методи, які допоможуть студентам адаптуватися до нового освітнього середовища.

Попри виявлені переваги та недоліки інтеграції цієї форми освіти, в наукових роботах, присвячених цій галузі, відображено лише початкові результати її застосування. Тому аналіз динаміки та результативності впровадження дистанційного навчання в Україні потребує подальшого дослідження.

Нерозкритими залишаються питання розвитку методів моніторингу знань студентів та організації залікової кампанії в нових освітніх умовах, а також забезпечення ефективного зворотного зв'язку між викладачем та студентом. Подальше вивчення цієї проблематики сприятиме покращенню якості навчання в українських ЗВО з використанням онлайн-технологій.

Відповідно, *мета статті* – розгляд проблеми організації процесу дистанційного навчання із застосуванням цифрових технологій у закладах вищої освіти України, враховуючи їх особливості та проблеми.

Результати

Організація освітнього процесу в українських ЗВО з використанням цифрових онлайн-технологій є актуальним завданням у зв'язку з необхідністю підвищення якості освіти та забезпечення доступу до навчання для всіх зацікавлених осіб. Пандемія COVID-19 обмежила проведення традиційних занять у навчальних закладах, тому дистанційне навчання стало додатковою можливістю забезпечити продовження освітнього процесу.

Проте його успішне впровадження вимагає не тільки високотехнологічного обладнання та програмного забезпечення, але й висококваліфікованих викладачів, які володіють навичками вільного користування цифровими технологіями та здатні ефективно викладати матеріал із застосуванням онлайн-ресурсів. Також важливо враховувати потреби студентів, їхній рівень підготовки, інтереси та особливості вікової групи [14].

Для успішної інтеграції дистанційного навчання необхідно забезпечити якість контенту, який надається студентам, та його доступність. З цією метою можна використовувати різноманітні платформи для проведення відеоуроків, онлайн-конференцій, вебінарів тощо. Для організації інтерактивної взаємодії між студентами й

викладачами та обміну між ними питаннями та відповідями в режимі реального часу існують онлайн-форуми, чати й месенджери.

Однією з ключових складових дистанційного навчання є ефективне використання онлайн-ресурсів. Наприклад, електронні підручники та навчальні посібники відкривають студентам доступ до актуальної інформації, що стосується їхньої спеціальності. Спеціальні навчальні платформи та веб-сайти дозволяють студентам самостійно опрацювати матеріал та отримувати оцінку результатів виконаних завдань.

Е-підручники є одним зі зручних та ефективних ресурсів для дистанційного навчання. Їхньою перевагою над традиційними паперовими підручниками є миттєвий доступ до актуальної та оновленої інформації з будь-якого місця у будь-який час, що дозволяє студентам вчитися на відстані.

Суттєвою перевагою е-підручників являється також наявність різних форматів, таких як аудіо, відео, інтерактивні завдання та тестування, що допомагає студентам збільшити їхній рівень розуміння та запам'ятовування інформації. Крім того, електронні джерела забезпечують економію, збереження природних ресурсів та екологічно ефективні, оскільки не потребують паперу та інших матеріалів для їхнього виробництва [9].

Е-підручники стають все більш поширеними в українських вищих навчальних закладах. Вони допомагають покращити якість навчання та зробити навчальний процес кращим та доступнішим для студентів. Та водночас потрібно забезпечити стабільну та якісну роботу технічних засобів, необхідних для їх використання, і розробити дієві стратегії викладання й контролю знань студентів, щоб досягти вагомих результатів у цьому напрямку. Також, аби гарантувати рівні умови навчання для всіх студентів, важливо враховувати їхні індивідуальні особливості, та можливості доступу до інтернету й технологій [13].

Для успішного використання е-підручників в ЗВО викладачі та студенти повинні мати відповідні навички для роботи з ними. Працівникам освіти слід навчитися розробляти ефективні та цікаві електронні підручники різних форматів, послуговуючись інтерактивними інструментами. Студенти повинні мати доступ до необхідної техніки та програмного забезпечення. Також не варто нехтувати організацією відповідних тренінгів з опрацюванням електронних підручників. У табл. 1 підсумовано переваги й недоліки їх використання в навчальному процесі в ЗВО.

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання е-підручників

Переваги	Недоліки
Забезпечують доступ до навчального матеріалу в будь-який час та з будь-якого місця	Необхідно мати доступ до комп'ютера та інтернету
Вони зазвичай дешевші, ніж друковані версії	Можуть бути незручними для студентів, які надають перевагу друкованим матеріалам
Можуть містити додаткові матеріали, такі як відео та звукові записи, що збагачує навчальний процес	Можуть виникати проблеми сумісності з різними пристроями
Зазвичай займають менше місця, їх легше переносити	Існує небезпека втрати доступу до електронних підручників через технічні проблеми
Є змога оновити та покращити їх у будь-який момент	Можливість відволікання уваги студентів на інші електронні ресурси

Джерело: розроблено авторами

Крім того, робота з електронними підручниками вимагає додаткової комунікації між викладачами та студентами шляхом використання форумів, чатів, відеоконференцій та інших інструментів з метою отримання відповідей на запитання та допомоги.

Зважаючи на зазначені переваги та недоліки, ЗВО мають можливість вибрати найбільш оптимальний підхід до інтеграції е-підручників у навчальний процес. Наприклад, деякі курси можуть опиратися на опрацювання друкованих матеріалів, тоді як інші – електронних ресурсів, залежно від особливостей студентів та рівня підготовки викладачів до роботи з цим ресурсом [17].

Однак, важливо зазначити, що дистанційне навчання має свої виклики та обмеження. Наприклад, навчальний процес може стати менш інтерактивним, що здатне вплинути на якість засвоєння матеріалу. Не без того, що виникнуть проблеми з доступом до технологій для студентів, які мешкають у віддалених районах або мають обмежений доступ до Інтернету. Також є необхідність адекватної перевірки знань студентів та запобігання можливості шахрайства при проведенні екзаменів та інших видів контролю.

Інтерактивність навчального процесу – це можливість студентів активно брати участь у власному навчанні. Вона передбачає їх залучення до діалогу з викладачами, обговорення нового матеріалу, взаємодію з іншими студентами та самостійну роботу. Досягнути її можна за допомогою різноманітних методів та технологій. Один з найпоширеніших способів – це робота в малих групах, яка дозволяє студентам взаємодіяти між собою та обговорювати новий матеріал під керівництвом викладача [16].

Інструментами для створення інтерактивного дистанційного навчання можуть слугувати комп'ютерні технології та відповідні програми. Наприклад, веб-конференції дають змогу студентам спілкуватися один з одним та викладачем в режимі онлайн, отримуючи миттєвий зворотній зв'язок. А певні додатки дозволяють працювати з інформаційними ресурсами на власному комп'ютері.

Інтерактивність є важливим елементом ефективного навчання, оскільки вона забезпечує залучення студентів до активної роботи з матеріалами та покращує рівень розуміння та засвоєння нових знань. Вона також дозволяє студентам розвивати навички співпраці, критичного мислення та розв'язання проблем [10].

Методи перевірки академічної успішності студентів в Українських ЗВО під час дистанційного навчання можуть включати такі форми контролю: онлайн-тести, інтерактивні завдання, творчі проекти, домашні завдання тощо. Онлайн-тести часто використовуються для перевірки знань студентів в режимі реального часу. Вони можуть містити різні типи питань, наприклад, відкриті питання, тести з альтернативним вибором чи завдання, що потребують введення тексту або чисел. Інтерактивні завдання можуть залучати студентів до спільного обговорення тем та вирішення поставлених задач в онлайн-середовищі [15, с. 103].

Творчі проекти можуть мати складніший зміст та бути гнучкішими, що дозволить студентам демонструвати свої знання та навички різними способами, і містити дослідження, написання есе, створення відео чи презентації. Домашні завдання можуть бути такими ж, як і в традиційній формі навчання, але з можливостями відправки через онлайн-платформи зворотного зв'язку від викладачів та автоматичної перевірки відповідей [20].

Кожен з цих методів має свої переваги й обмеження, і викладачі можуть комбінувати їх для отримання найбільш точної та об'єктивної оцінки академічної успішності студентів. Важливо також пам'ятати про можливість шахрайства під час дистанційного навчання, тому викладачі повинні це усвідомлювати.

Один із найпоширеніших методів перевірки знань – це онлайн-тестування, в рамках якого студенти складають тести з різних дисциплін та отримують оцінки за свої відповіді в автоматичному режимі.

Іншим методом є написання контрольних робіт або творчих завдань, які надсилаються викладачам на електронну пошту або за допомогою платформи для дистанційного навчання. Зазвичай викладачі оцінюють роботи студентів, застосовуючи спеціальні критерії та розширені рубрики [5].

Крім того, викладачі можуть перевіряти знання студентів на онлайн-зустрічах, ставити їм запитання та дискутувати на певні теми. Для більш об'єктивної оцінки успішності можна проводити онлайн-іспити, використовуючи спеціальні платформи для віддаленого тестування з можливістю автоматичної оцінки відповідей. У табл. 2 наведено приклади найпопулярніших онлайн-платформ для організації моніторингу академічної успішності.

Таблиця 2

Найпопулярніші онлайн-платформи для організації моніторингу академічної успішності студентів в умовах дистанційного навчання

Онлайн засіб	Опис
Moodle	Moodle – це відкрита програма для навчання на віддаленому сервері, яка надає можливість викладачам створювати курси, завдання, тести, спільноти та обговорення, а студентам – вивчати та доповідати з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету.
Google Classroom	Google Classroom – це безкоштовний онлайн-інструмент для навчання та управління класами, який дозволяє створювати курси, надсилати завдання та забезпечує зворотний зв'язок. Він також підтримує інтеграцію з іншими інструментами Google, такими як Google Drive та Google Docs.
Blackboard	Blackboard – інтернет-платформа з можливістю створювати та проводити онлайн-курси, надавати студентам доступ до матеріалів, надсилати завдання та проводити тести. Вона також підтримує режим відеоконференції та містить інші інтерактивні інструменти для ефективної комунікації між викладачем та студентами.
Zoom	Zoom – інтернет-платформа для відеоконференцій, зручна для проведення онлайн-уроків та зустрічей і має велику кількість інтерактивних інструментів, наприклад, обмін екраном, чат, віртуальні дошки тощо.
Edmodo	Edmodo – безкоштовна онлайн-платформа для навчання з можливістю створення курсів, завдань, спільнот та інших матеріалів для студентів. Вона також дозволяє розробляти тестові завдання до навчальних курсів з автоматизованою системою оцінювання.

Джерело: розроблено авторами

У будь-якому разі важливо, щоб методи контролю академічної успішності студентів були адаптовані до вимог дистанційного навчання та враховували специфіку цього формату. Викладачі повинні мати достатню кількість засобів та можливостей для перевірки знань студентів та забезпечувати об'єктивність процесу оцінювання.

Отже, впровадження онлайн-навчання в українських ЗВО може зробити освіту більш доступною та покращити якість освіти. Проте для цього потрібні якісний контент та доступні матеріали. Також важлива інтерактивна взаємодія між студентами та викладачами. Необхідно відповідати на виклики та мінімізувати обмеження,

пов'язані з дистанційним навчанням, такі як недостатні можливості взаємодії та контролю, відсутність доступу для студентів до технологій. Для цього слід розробити дієві стратегії викладання та контролю за знаннями студентів, та забезпечити їм необхідні технічні засоби й платформи для навчання.

Одним зі способів покращення дистанційної освіти є застосування гнучких форм навчання. Наприклад, поєднання онлайн-курсів з традиційними формами, такими як лекції та семінари в аудиторії. Таким чином студенти отримають повніше та зрозуміліше уявлення про навчальний матеріал, та глибше засвоять потрібні знання.

Важливою також є інтерактивність дистанційного навчання, яка досягається за допомогою веб-конференцій та форумів для інтенсивного спілкування між студентами й викладачами, обміну думками, питаннями, відповідями, що допоможе покращити якість навчання та краще опанувати потрібний матеріал [4].

Необхідну доступність технічних засобів та платформ для навчання для студентів досягається шляхом оснащення університетських комп'ютерних лабораторій відповідним обладнанням та програмним забезпеченням.

На завершення можна сказати, що дистанційне навчання є важливим елементом організації навчального процесу в українських ЗВО. [18].

Українські ЗВО мають потенціал для розвитку онлайн-навчання, і вони мають робити все можливе для того, щоб його реалізувати на повну міру. Це відкриє в подальшому більші можливості для розвитку, підвищить якість навчання та зробить освіту доступнішою для ширшого кола людей. Водночас необхідно пам'ятати про виклики та проблеми і розробляти дієві стратегії для їхнього вирішення. Тільки так можна забезпечити успішне впровадження дистанційного навчання в українських вищих навчальних закладах.

Висновки

Організація навчального процесу в українських ЗВО з використанням дистанційних технологій виявилася актуальною й перспективною. Вона відкриває студентам доступ до якісної освіти, зокрема тим, хто мешкає далеко від університету, має фізичні обмеження або працює на повну ставку. Впровадження дистанційного навчання також допускає зменшення витрат на освіту і забезпечує гнучкий режим навчання для студентів.

Однак, щоб досягти успішної реалізації онлайн-навчання, необхідні висока якість викладання та передові технології. Система дистанційної освіти потребує постійного вдосконалення, врахування й застосування позитивного досвіду інших країн та наукових досліджень. Також важливим є покращення методів перевірки академічної успішності студентів та забезпечення чесності й об'єктивності процесу оцінювання.

Враховуючи викладене вище, можна стверджувати, що дистанційне навчання є ефективним інструментом для забезпечення доступу до якісної освіти та підвищення рівня знань. Ця форма навчання стає все більш популярною та затребуваною в сучасному світі і володіє великим потенціалом для подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Oleksienko, A., Kotendzhy, L., Kyrylova, Y., Kaminsky, V., & Viesova, O. (2022). An analysis of the digital university phenomenon: dilemmas, new opportunities. *Futurity Education*, 2(4), 18–25. <https://doi.org/10.57125/FED.2022.25.12.02>
2. Sherman, M., Puhovskiy, E., Kambalova, Y., & Kdyrova, I. (2022). The future of distance education in war or the education of the future (the Ukrainian case study). *Futurity Education*, 2(3), 13–22. <https://doi.org/10.57125/FED/2022.10.11.30>

3. Башманівський, О., & Яриновська, К. (2022). Формування мотивації та вибір методів навчання англійської й польської мов студентами ЗВО в умовах дистанційного навчання. *Українська полоністика*, 20, 105-114. <https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.ped-1>
4. Булгару, Н., & Дзятко, А. (2022). Основні переваги та недоліки технологій та форм дистанційного навчання іноземній мові у технічному закладі. *Innovation and Sustainability*, (3), 139-144.
5. Бурназова, В. (2022). Інструментальна підготовка майбутнього учителя музичного мистецтва в умовах дистанційного навчання у ЗВО: виклики, перспективи. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*, 431, 9-14.
6. Бялик, О. (2022). Дистанційне навчання як інноваційна форма професійної підготовки сучасного вчителя. *Перспективи та інновації науки*, 11 (16), 19-27. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11\(16\)-19-27](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11(16)-19-27)
7. Василенко, В. (2022). Особливості використання технологій Web 2.0 як основного інструменту іміджевих соціокомунікаційних технологій ЗВО. *Науковий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»*, (1), 62-71. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.1.2022.257262>
8. Горіховський, М., & Оганесян, В. (2022). Використання різних видів навчання студентів фахової передвищої освіти в умовах війни, теорія та практика. *Український педагогічний журнал*, (3), 77-89.
9. Гуц, Н. А., Ячменик, М. М., & Руда, О. Ю. (2023). Дистанційні платформи для навчання і саморозвитку здобувачів вищої освіти в умовах воєнного часу. *Академічні візії*, (16). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7638789>
10. Дюжикова, Т., Бальоха, А., & Чепелюк, А. (2022). Особливості організації освітнього процесу у ЗВО в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*, 11 (16), 58-66. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11\(16\)-58-66](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-11(16)-58-66)
11. Кошелева, О., Кравчук, О., & Цисельська, О. (2022). Формування моделі надання освітніх послуг ЗВО в умовах воєнного стану. *Науковий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»*, (2), 114-122. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.2.2022.263982>
12. Осередчук, О. (2022). Модель моніторингу якості вищої освіти в Україні. *Витоки педагогічної майстерності*, (29), 175-180.
13. Остропольська, Є., Березовський, Д., & Хорошайло, О. (2022). Інноваційні методики навчання студентів закладів вищої освіти в умовах дистанційної форми навчання. *ITSynergy*, (1), 63-75.
14. Підлужна, С. А., Корчан, Н. О., Федорченко, І. Л., & Литовка, В. В. (2022). Особливості та роль самоосвіти ЗВО під час дистанційного навчання. Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі, 174-177.
15. Ржечицька, С. (2022). Проблеми та переваги дистанційного навчання в мистецьких закладах вищої освіти. *Науковий журнал «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»*, (3), 100-105. <https://doi.org/10.32461/2409-9805.3.2022.267003>
16. Симоненко, Н. (2022). Пріоритетні напрямки організації дистанційного навчання у медичних ЗВО України. *Актуальні питання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні: лінгвістичний, правовий та психолого-педагогічний аспекти: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (Біла Церква, 24-25 березня 2022 р.)*. Біла Церква: БНАУ, 108.
17. Снагощенко, Л. В. (2022). Упровадження інноваційних технологій в організації фізкультурно-оздоровчої роботи ЗВО в умовах дистанційного

навчання. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 12-13 травня 2022 року)/за ред. ОМ Семеног. Суми: Видавництво СумДПУ імені А. Макаренка, 110.*

18. Токуєва, Н. В. (2022). Використання ресурсів освітнього середовища в умовах дистанційного навчання іноземців в Україні. *Education and pedagogical sciences. Освіта та педагогічна наука*, 1 (179), 81-90.
19. Черновол, Є. О., Чепелюк, А. В., & Куртяк, Ф. Ф. (2023). Щодо цифровізації освітнього процесу у закладах вищої освіти України: нові можливості та перспективи. *Академічні візії*, (15). <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7595166>
20. Швець, О. (2022). Дистанційне навчання як засіб формування професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Перспективи та інновації науки*, 2 (7), 755-768. [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-755-768](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-755-768)